

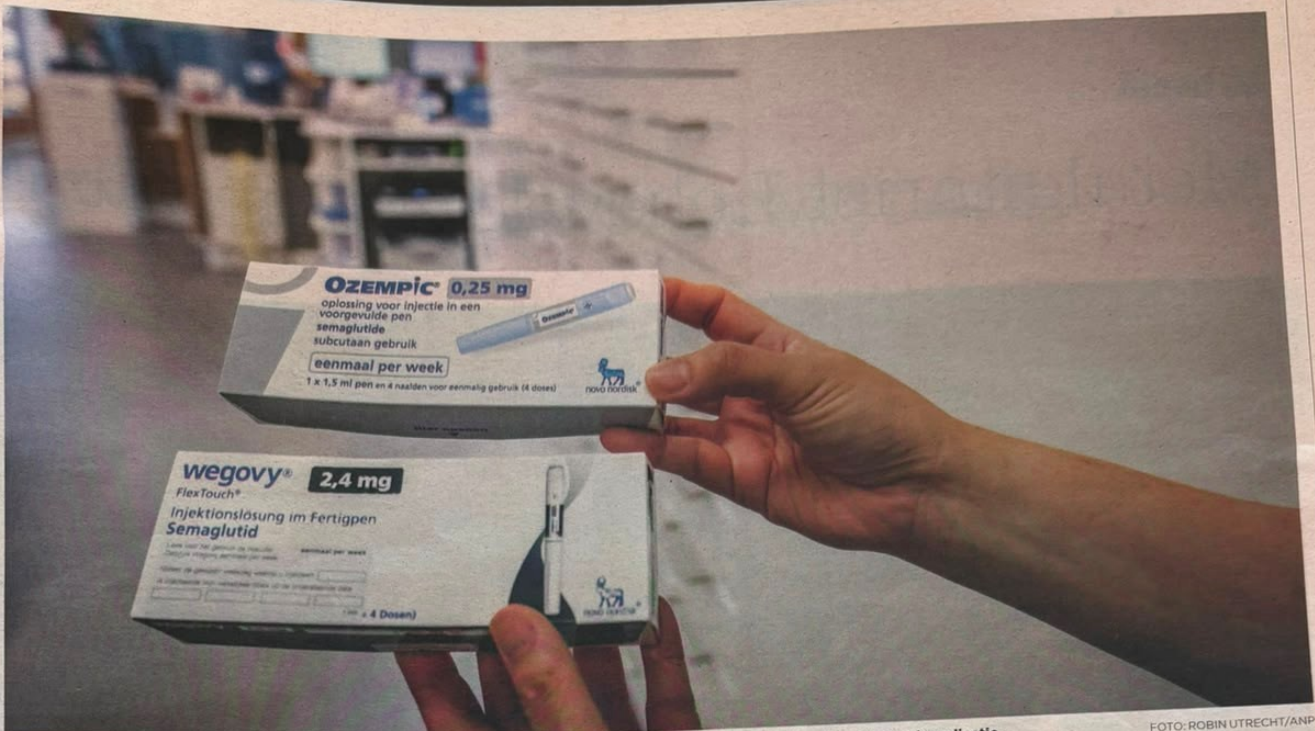


FOTO: ROBIN UTRECHT/ANP

Diverse media hebben volgens de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd te aanpreisende stukken gepubliceerd over afslankmedicatie.

MEDIA

Ook talkshow Eva Jinek kreeg boete: vier vragen over de 'Ozempic-reclames'

Rutger Overstegen en
Thieu Vaessen
Amsterdam

Media krijgen boetes opgelegd voor hun berichtgeving over Ozempic, Wegovy en Mounjaro. Volgens de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd maken de kranten en talkshows zich schuldig aan verboden publiciteitsreclame voor geneesmiddelen. Vier vragen over de boetes.

1 Welke artikelen kunnen volgens de IGJ niet door de beugel?
De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) blijkt boetes van tienduizenden euro's te hebben opgelegd aan diverse kranten en andere media: ze hebben te aanpreisende stukken gepubliceerd over nieuwe medicijnen om af te vallen. Het varieert van artikelen in de wetenschapsbijlage en persoonlijke verhalen van gebruikers tot een column en financiële berichtgeving.

In De Telegraaf schreef columnist Ebru Umar over haar eigen ervaring met 'afslankprikken'. De kop luidde: 'Als het aan mij ligt,

mengen we het afslankspul door het kraanwater.'

Ook talkshow Jinek kreeg een boete vanwege een uitzending over Ozempic van mei vorig jaar. De rekening bedraagt €51.000. De omroep heeft bezwaar gemaakt en stelt dat in de bewuste uitzending ook is gewaarschuwd voor de risico's van de afslankmedicatie.

NRC schreef een artikel over de gezondheidsvoordelen van Ozempic, het diabetesmedicijn van Novo Nordisk dat veel wordt gebruikt. Daarin werd verwezen naar wetenschappelijke onderzoeken. Ook liet de auteur een internist-vasculair geneeskundige van het UMC Utrecht aan het woord. De Volkskrant schreef over een onderzoek van het blad Nature, waaruit bleek dat afslankmiddelen onder meer een gunstige werking op de hersenen kunnen hebben.

Een ander voorbeeld: het AD publiceerde in 2024 een artikel over de introductie van Eli Lilly-middel Mounjaro op de Nederlandse markt. 'Met nieuw afslankmedicijn op Nederlandse markt gaat afvallen sneller dan met Ozempic', luidde de kop. Het artikel beschreef hoe het medicijn werkt en welke onderzoeken er naar zijn gedaan. Ook de topman van Eli Lilly Nederland kwam aan het woord.

2 Hoe kwam dit nieuws naar buiten?
Het FD hoorde de boetes. Vervolgens bevestigden diverse hoofdredacteuren telefonisch dat hun kranten waren beboet. Ook

bleek er een rechterlijke uitspraak te zijn die nauwelijks was opgemerkt. Daaruit bleek dat de IGJ al in 2024 boetes had opgelegd aan dagblad de Stentor en tijdschrift Flair, omdat die te positief hadden geschreven over Ozempic.

De IGJ heeft zelf geen richtbaarheid gegeven aan het opleggen van strafmaatregelen. Na vragen van het FD bevestigde de inspectiedienst wel dat er 'een onderzoek loopt' naar Mediahuis, de uitgever van De Telegraaf en NRC.

Telegraaf-hoofdredacteur Kamran Ullah noemt het opmerkelijk dat de IGJ niet heeft volstaan met een waarschuwing en direct boetes heeft opgelegd. In het geval van De Telegraaf zou voor een zwaardere sanctie zijn gekozen, omdat Metro – een andere uitgave van Mediahuis – eerder was beboet. De inspectie zag De Telegraaf dus als 'recidivist', aldus Ullah.

3 Wanneer is er sprake van publiciteitsreclame?
Wervende informatie over een geneesmiddel dat op recept verkrijgbaar is, is in heel Europa verboden. Dat vloeit voort uit het zogenaamde Damgaard-arrest, een uitspraak van het Hof van Justitie in Luxemburg in 2009. Het verbod geldt voor alle partijen die informatie over medicijnen verstrekken, dus ook voor bijvoorbeeld artsen en onderzoekers. De IGJ kan op eigen initiatief onderzoek doen, maar reageert ook op tips.

Of een tekst aankoopbevorderend is en dus verboden, wordt

mede bepaald door de context van de publicatie. 'We kunnen heel lastig in het algemeen zeggen: dit mag wel en dit mag niet', zegt een woordvoerder van IGJ. De inspectie let in ieder geval op het benoemen van voor- en nadelen, of een tekst wervend is opgeschreven en hoe vaak een merknaam wordt genoemd. 'Maar we zeggen niet: als je drie keer de verpakking laat zien, is het niet oké. Zo werkt het niet.'

In het verleden zijn vooral farmabedrijven beticht van verboden publiciteitsreclame. Zij letten inmiddels scherper op hun woorden. Toch kreeg Eli Lilly vorig jaar nog een stevige reprimande van de Stichting Code Geneesmiddelen Reclame (CGR), die ook toeziet op het verbod op publiciteitsreclame voor medicijnen. De onderneming had volgens een CGR-commissie misleidende, overdreven en suggestieve informatie verspreid over zijn medicijn Mounjaro tegen obesitas. De CGR kan evenwel geen boetes opleggen.

4 Is hier sprake van censuur of beperking van de persvrijheid?
Ja, zegt de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ). Zij vindt dat de boetes de persvrijheid bedreigen. 'Journalisten voelen zich door deze serieuze boetes geremd om artikelen te schrijven. Daardoor dreigt er een soort zelfcensuur te ontstaan rondom berichtgeving over geneesmiddelen', zegt algemeen secretaris Thomas Bruning.

Vakbond NVJ: 'Er dreigt zelfcensuur te ontstaan bij berichtgeving over geneesmiddelen'

Ook het Genootschap van Hoofdredacteuren toonde zich verontrust. De hoofdredacteuren verzochten minister Sophie Hermans van VWS om een gesprek 'op zeer korte termijn'. In een brief schrijven ze dat de boetes raken 'aan fundamentele vragen over de vrijheid van nieuwsgaring'. Hermans onthield zich van een oordeel, meldt RTL. 'We hebben een onafhankelijke inspectie in Nederland. Die heeft de bevoegdheid en verantwoordelijkheid om op te treden. Dus daar treed ik niet in.'

Twee advocaten die zijn gespecialiseerd in medicijnen en reclame, tonen begrip voor de maatregelen van IGJ. 'Het verbaast me dat de media zo verbaasd zijn over deze boetes', zegt Marloes Meddens-Bakker van Moon Legal & Compliance. 'Dat wijst op gebrek aan relevante kennis. Het verbod op publiciteitsreclame voor receptgeneesmiddelen geldt voor iedereen.'

Haar collega Koosje van Lessen Klooe van het kantoor Leijne Artz: 'Het is net als door rood rijden. Dat verbod geldt voor iedereen, voor academische ziekenhuizen, artsen en dus ook voor journalisten.'

Hoofdredacteur van De Telegraaf: 'Inspectie had kunnen volstaan met waarschuwing'